

PORADNIK SENIORA

Spis treści

1. Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie i mediacja.....str. 4
2. Konflikty międzypokoleniowe – dlaczego warto skorzystać z mediacji.....str. 7
3. Pochopne zakupy.....str. 12
4. Jak przekazać swój majątek.....str. 17
5. ZRÓB TO SAM – wzory pism.....str. 22
 - 5.1. Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w całości/w części wnoszony w sprawie, która już się toczy przed sądem.....str. 22
 - 5.2. Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w całości/w części i ustanowienie pełnomocnika z urzędu wnoszony w sprawie, która już toczy się przed sądem.....str. 24
 - 5.3. Testament własnoręczny.....str. 26
 - 5.4. Odstąpienie od umowy.....str. 27

Papież Franciszek powiedział, że „wrażliwość na osoby starsze jest istotną cechą cywilizacji. Cywilizacja będzie się rozwijała, jeśli potrafi szanować rozsądek, mądrość osób starszych”. Mając w sercu powyższe słowa powinniśmy dbać o bezpieczeństwo seniorów i uświadamiać ich jakie przysługują im prawa. Z tego powodu przygotowaliśmy poradnik stanowiący krótkie kompendium wiedzy dla seniorów.

1. Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie i mediacja

Nie jesteśmy w stanie przewidzieć wszystkich problemów, z którymi mogą się borykać seniorzy dlatego wybraliśmy te najczęściej spotykane. W przypadku innych problemów, nie poruszonych w niniejszym poradniku, mogą oni skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, udzielanych na podstawie **ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim i edukacji prawnej**, które przysługują (pomoc prawna, poradnictwo obywatelskie, mediacja) osobie uprawnionej, **która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej**, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku.

Osoba uprawniona, przed uzyskaniem takiej pomocy lub porady składa pisemne oświadczenie (w którym wskazuje imię, nazwisko, adres zamieszkania, PESEL), że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, natomiast osoba korzystająca z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej dodatkowo składa oświadczenie o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku. Oświadczenie składa się osobie udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącej nieodpłatne poradnictwo obywatelskie. Osoba ta następnie przekazuje je staroście powiatu, w którym prowadzony jest punkt nieodpłatnej pomocy prawnej/poradnictwa obywatelskiego, który administruje danymi osobowymi zawartymi w powyższych oświadczeniach i przechowuje je w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osób trzecich przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone.

Każdy przypadek udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego dokumentuje się w karcie nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, zwanej dalej „kartą

pomocy”, przez podanie w szczególności informacji dotyczących zgłoszonej sprawy i udzielonej pomocy, dziedziny prawa, której dotyczyła ta pomoc, kategorii sprawy, formy udzielonej pomocy, czasu poświęconego na jej udzielenie i liczby wizyt osoby uprawnionej w tej samej sprawie, ogólnych informacji o osobie uprawnionej dotyczących w szczególności wieku, płci, wykształcenia, dochodu, gospodarstwa domowego i miejsca zamieszkania oraz danych dotyczących punktu, osoby udzielającej pomocy i daty jej udzielenia. Karta pomocy zawiera część obejmującą opinię osoby uprawnionej o udzielonej pomocy. Wypełnienie przez osobę uprawnioną tej części karty pomocy, w tym podanie numeru telefonu w celu zasięgnięcia dalszej opinii, jest uzależnione od zgody osoby uprawnionej. W karcie pomocy nie podaje się danych osobowych osoby uprawnionej, które mogą bezsprzecznie identyfikować osobę.

Istotne jest, że nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

- poinformowanie osoby uprawnionej o obowiązującym stanie prawnym oraz przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach, w tym w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądowno-administracyjnym,
- lub wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego lub sporządzenie projektu pisma w sprawach, z którymi zwróciła się o pomoc, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądowno-administracyjnym,
- lub sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sądowno-administracyjnym oraz poinformowanie o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową.

Może być ona udzielona z różnych dziedzin prawa (m.in. w zakresie prawa pracy, prawa cywilnego, prawa karnego, spraw administracyjnych, prawa rodzinnego).

Nieodpłatna pomoc prawna nie obejmuje reprezentacji w sądzie, czyli radca prawny albo adwokat, który udzielił nam nieodpłatnej pomocy prawnej nie może reprezentować nas w ramach tej pomocy w sądzie czy przed urzędem.

Osoby uprawnione będą mogły również skorzystać z nieodpłatnej mediacji, czyli pozasądowego sposobu rozwiązania sporu. Mediacja taka obejmuje m.in. poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających, przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji, jak również udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem.

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie natomiast obejmuje działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji, w szczególności udzielenie porady dla osób zadłużonych i porad z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego czy np. pomoc w sporządzeniu wniosku o upadłość konsumencką.

Wizytę w punkcie należy wcześniej zarezerwować telefonicznie bądź za pomocą Internetu w starostwie danego powiatu, w którym znajduje się punkt pomocy. Warto się przygotować do wizyty - przemyśleć sprawę, z którą się wybieramy, przygotować dokumenty z nią związane i zabrać ze sobą na wizytę.

Aby skorzystać z porady prawnej lub obywatelskiej na terenie Miasta Grudziądz, należy zadzwonić do Urzędu Miasta pod numer telefonu:

+48 56 45 10 301 i się zarejestrować.

2. Konflikty międzypokoleniowe – dlaczego warto skorzystać z mediacji

Jak wskazano wyżej osoby uprawnione mogą korzystać z nieodpłatnej mediacji, czyli pozasądowego sposobu rozwiązania sporu w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i mediacji. Spory stanowią nieodłączny element życia człowieka, zarówno na płaszczyźnie społecznej, zawodowej, jak również rodzinnej. Ludzie mają potrzebę zawierania kompromisów, dogadywania się i nie pozostawanie w konflikcie.

Mediacja zakłada, że przy pomocy neutralnego, bezstronnego i kompetentnego mediatora skonfliktowane strony mogą osiągnąć porozumienie. Stale wzrasta liczba psychologów, pedagogów, socjologów, prawników, którzy kształcą swe kompetencje, by sprostać tej szczególnej roli. Mediacja to instytucja o dużym społecznym znaczeniu. Konflikty międzypokoleniowe są znane społeczeństwo w zasadzie od początku istnienia ludzkości. Są nieuniknione albowiem pomiędzy pokoleniami zauważane są różnice kulturowe, społeczne.

Każde pokolenie rozwija się i tworzy w specyficznych czasach i ma to wpływ na ich przyszły kształt. Pokolenia różnią się od siebie odmiennym stosunkiem do dóbr kulturowych, pomiędzy nimi zauważana jest coraz bardziej znacząca różnica kulturowa, na którą składają się wyobrażenia religijne, poziom wiedzy, moralność, obyczaje, wzorce zachowań itp. Konflikt oznacza spór, wymianę zdań, dyskusję. Konflikt ujawnia sprzeczność interesów, poglądów. Spory, zatargi, kolizje, konflikty powstają wszędzie, gdzie spotykają się różne potrzeby, interesy, stanowiska, normy i wartości. Nie oznacza to zaraz, że musi dochodzić do kłótni i wyzwalać agresję. Oznacza to jednak, że nie można już dalej żyć w trwałej harmonii ani z sobą samym, ani z innymi ludźmi. Znany powszechnie jest stan wewnętrznego rozdarcia i napięcia między różnymi potrzebami, gdy człowiek chce zaspokoić jedną z nich i nie zrezygnować z drugiej. Doświadczany powszechnie jest także konflikt między osobistymi życzeniami a głosem wewnętrznej kontroli, głosem sumienia. Jeśli chodzi

o konflikty zewnętrzne dotyczące komunikacji z innymi ludźmi, to są powszechne. Konflikty w relacjach rodzinnych stanowią zjawisko powszechne i trudne.

Konflikt pokoleń jest problemem odwiecznym, nie dotyczy wyłącznie obecnej epoki. Znajomość sposobów przewycięzania konfliktów pokoleń i ich rozwiązywania w konstruktywny sposób pozwala osobom dojrzewać. Specjaliści wskazują na różne sposoby radzenia sobie z konfliktami. Jednym z nich jest **dialog** jako forma komunikacji, wspólnego dochodzenia do kompromisów, krytyczne spojrzenie na siebie, akceptację własnych ograniczeń, ale również doskonalenie realizowanych form współżycia w rodzinie, w społeczeństwie, poradnictwo instytucjonalne, z którego powinni korzystać np. rodzice wspólnie z dziećmi w przypadkach drastycznych konfliktów.

Do sporów w rodzinie dochodzi bardzo często na tle sporu prawnego, np. o zachówek, o alimenty. Rozwiązanie sporu nie zawsze musi polegać na tym, że jedna strona przegrywa, a druga wygrywa. Należy pamiętać, że samo trwanie sporu jest kosztowne i wysokość ostatecznej wygranej może być niewspółmiernie niska w stosunku do kosztów poniesionych w toku (nierzadko) wieloletnich spraw sądowych. Ponadto długotrwałe spory raczej zniechęcają przeciwników procesowych do jakiegokolwiek współpracy w przyszłości, co może też wywrzeć negatywny wpływ na ich otoczenie (rodzinne, gospodarcze, społeczne). Zwłaszcza destrukcyjny wpływ będzie miało na rodzinę, jeżeli spór dotyczy sprawy rodzinnej.

Polskie prawo nie tylko przewiduje możliwości ugodowego rozwiązywania sporów, ale też zachęca do korzystania z takiego rozwiązania (por. art. 223 Kodeksu postępowania cywilnego). W pierwszej kolejności można przywołać art. 917 Kodeksu cywilnego, w którym uregulowano umowę pod nazwą „ugoda”, na podstawie której strony związane jakimś stosunkiem prawnym (np. umową najmu, umową o pracę, umową kredytu, stosunkiem odszkodowawczym wynikającym z wypadku komunikacyjnego czy zobowiązaniami alimentacyjnymi względem wspólnego dziecka) w celu uchylenia niepewności co do roszczeń wynikających z tego stosunku lub zapewnienia ich wykonania albo uchylenia sporu istniejącego lub mogącego

powstać - czynią sobie wzajemne ustępstwa w zakresie istniejącego między nimi stosunku prawnego.

Można przyjąć, że „wzajemne ustępstwa” stanowią istotę ugody. Przykładowo zalegający z czynszem najemca może wyrazić zgodę na zatrzymanie przez wynajmującego kaucji wpłaconej przy zawarciu umowy najmu w zamian za rozłożenie zaległości czynszowej na raty. Pracownik może zgodzić się na wcześniejsze rozwiązanie umowy o pracę w zamian za rezygnację przez pracodawcę z roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez pracownika. Rodzice rezygnując z walki o władzę rodzicielską nad dzieckiem mogą ustalić w drodze ugody terminy kontaktów z dzieckiem i rozkład pomiędzy sobą kosztów utrzymania dziecka.

Dla swojej skuteczności umowa ugody przewidziana w art. 917 k.c. nie wymaga zachowania przez strony jakiegokolwiek formy szczególnej. Będzie ona wiążącym strony porozumieniem także wówczas, gdy zostanie zawarta w formie ustnej (bez spisywania jej postanowień). W praktyce jednak - w razie niewywiązania się przez stronę z postanowień ugody - mogą pojawić trudności w udowodnieniu tego, że do zawarcia wiążącej strony ugody rzeczywiście doszło. Z tego punktu widzenia wskazane jest, aby strony ugody z art. 917 k.c. spisały jednak ich umowę, ujmując na piśmie co najmniej najistotniejsze zobowiązania objęte ugoda.

Jeżeli ujęcie warunków ugody w jasne (jednoznaczne) i skuteczne prawnie pisemne postanowienia nastęrcza stronom trudność, warto zwrócić się o pomoc profesjonalisty, np. w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej świadczonej na podstawie ustawy wskazanej wyżej.

W razie niewywiązania się przez którąś ze stron z postanowień tak zawartej ugody, powstanie sytuacja analogiczna do każdego innego przypadku, w którym ktoś nie wywiązuje się z zawartej przez siebie umowy (łącznie z pojawieniem się możliwości przymusowego dochodzenia roszczeń na drodze sądowej). Nie da się jednak ukryć, że przymusowe wyegzekwowanie wykonania ugody będzie w takim przypadku wymagało uwikłania się w proces sądowy i poniesienia związanych z tym kosztów.

Aby temu zapobiec możliwe jest zawarcie ugody przed mediatorem działającym w trybie art. 183(1) i nast. k.p.c. na podstawie umowy o mediację albo postanowienia sądu kierującego strony do mediacji. Warto zauważyć, że działalność mediacyjną prowadzą zarówno mediatorzy nieposiadający wykształcenia prawniczego (lecz np. psychologiczne) jak i prawnicy (w tym radcowie prawni, adwokaci i notariusze), indywidualnie lub w różnego rodzaju punktach (centrach, ośrodkach itp.) mediacji.

Jeżeli zawarto ugode przed mediatorem na podstawie przepisów k.p.c., podlega ona zatwierdzeniu przez sąd (por. art. 183[14] §1 k.p.c.). Sąd zatwierdzi ugody zawartej przed mediatorem, w całości lub części, jeżeli ugoda jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, a także gdy jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności (por. art. 183[14] §3 k.p.c.).

Ponadto, jeżeli ugoda nadaje się do przymusowego wykonania w drodze egzekucji, sąd zatwierdza ją przez nadanie jej klauzuli wykonalności (por. art. 183[14] §2 k.p.c.). Postępowanie sądowe w sprawie zatwierdzenia ugody zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem powinno być przeprowadzone niezwłocznie, trwa zatem znacznie krócej niż typowy proces sądowy i jest istotnie uproszczone.

Zapobieżeniu sporom sądowym (i ułatwieniu dostępu do egzekucji) w razie niewywiązywania się strony ugody z jej postanowień może służyć ponadto spisanie ugody przed notariuszem w formie aktu notarialnego, w którym notariusz zamieści postanowienia o poddaniu stron egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt 4, 5 lub 6 k.p.c. W razie zawarcia ugody w tym trybie do „uruchomienia” egzekucji wystarczy nadanie aktowi notarialnemu (obejmującemu ugode) klauzuli wykonalności w uproszczonym i krótkotrwałym postępowaniu sądowym. Notarialny tryb zawarcia ugody wskazany będzie przede wszystkim wtedy, gdy objęte ugoda zobowiązania stron dotyczyć będą zapłaty sumy pieniężnej lub wydania rzeczy.

Należy ponadto zauważyć, że znaczna część spraw sądowych może zostać poprzedzona tzw. postępowaniem pojednawczym prowadzonym przed sądem. Zgodnie z regulacją Kodeksu postępowania cywilnego sprawy cywilne, których charakter na to zezwala, mogą być uregulowane drogą ugody zawartej przed

wniesieniem pozwu. Sąd uzna ugode za niedopuszczalną, jeżeli jej treść jest niezgodna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa. O przeprowadzenie postępowania pojednawczego należy wystąpić do sądu rejonowego ogólnie właściwego dla przeciwnika, a w braku podstaw do ustalenia tej właściwości - do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zamieszkania albo siedziby wzywającego (art. 184 i art. 185 § 1 k.p.c.).

Ponadto w toku procesu lub postępowania nieprocesowego (niezależnie od tego czy zostały poprzedzone postępowaniem pojednawczym) przewodniczący powinien we właściwej chwili skłaniać strony do pojednania, zwłaszcza na pierwszym posiedzeniu, po wstępnym wyjaśnieniu stanowiska stron. Osnowę ugody zawartej przed sądem wciąga się do protokołu rozprawy albo zamieszcza w odrębnym dokumencie stanowiącym część protokołu i stwierdza podpisami stron (art. 223 § 1 k.p.c.). Ugody zawarte przed sądem nie są umowami, ale (podobnie jak wyroki i postanowienia sądów) tzw. tytułami egzekucyjnymi (art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c.), które po nadaniu im tzw. klauzuli wykonalności mogą stanowić podstawę prowadzenia egzekucji. Do zawarcia ugody może ponadto dojść przed sądem polubownym, a więc sądem arbitrów powoływanych przez strony, przez ustaloną przez strony osobę trzecią lub przez sąd (por. art. 1171 i art. 1172 k.p.c.).

Ugodowe rozwiązywanie sporów odpowiada współczesnym realiom społeczno-gospodarczym i cieszy się coraz większym zainteresowaniem, zarówno przedsiębiorców jak i osób prywatnych. Wzrasta przy tym rola mediatorów i mediacji w regulowaniu stosunków prawnych. Na rządowej stronie www.mediacja.gov.pl możemy przeczytać, że „mediacja jest dobrowolną, poufną metodą rozwiązywania sporu, w której strony sporu, z pomocą bezstronnego i neutralnego mediatora, samodzielnie dochodzą do porozumienia. Zastosowanie mediacji jest możliwe we wszystkich sprawach, w których prawo dopuszcza zawarcie ugody. Wszczęcie mediacji przerywa bieg przedawnienia. Przedmiotem mediacji mogą być na przykład sprawy o zapłatę, zniesienie współwłasności, sprawy pracownicze, rozwiązanie lub niewykonanie umowy, podział majątku dorobkowego, dział spadku oraz sprawy rodzinne (o rozwód, separację, ustalenie kontaktów z dzieckiem) i sprawy dotyczące sporów sąsiedzkich”.

3. Pochopne zakupy

Zapewne każdemu z nas zdarzyło się pochopnie kupić jakąś rzecz czy usługę. Co wtedy? Czy możemy rzecz lub usługę zwrócić nie podając przyczyny? Czy możemy ją zwrócić tylko z tego powodu, że po prostu się rozmyśliliśmy?

Sytuację zakupów na odległość i poza lokalem przedsiębiorstwa reguluje ustawa o prawach konsumenta z dnia 30 maja 2014 r. Uregulowano w niej, m.in. zasady i tryb zawierania z konsumentem umowy na odległość i poza lokalem przedsiębiorstwa, zasady i tryb wykonania przysługującego konsumentowi prawa odstąpienia od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa, zasady i tryb zawierania z konsumentem umowy na odległość dotyczącej usług finansowych.

Ustawa ta w art. 27 – 38a reguluje prawo do odstąpienia od umowy. Stanowi ona, że konsument, który zawarł umowę na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa (np. przez telefon, czy kupując coś w sklepie internetowym czy na portalu Allegro), może w terminie 14 dni odstąpić od niej bez podawania przyczyny i bez ponoszenia kosztów, z wyjątkiem kosztów określonych w art. 33, art. 34 ust. 2 i art. 35. Bieg 14 - dniowego terminu do odstąpienia od umowy rozpoczyna się:

1) dla umowy, w wykonaniu której przedsiębiorca wydaje rzecz, będąc zobowiązany do przeniesienia jej własności - od objęcia rzeczy w posiadanie przez konsumenta lub wskazaną przez niego osobę trzecią inną niż przewoźnik, a w przypadku umowy, która:

a) obejmuje wiele rzeczy, które są dostarczane osobno, partiami lub w częściach - od objęcia w posiadanie ostatniej rzeczy, partii lub części,

b) polega na regularnym dostarczaniu rzeczy przez czas oznaczony - od objęcia w posiadanie pierwszej z rzeczy;

2) dla pozostałych umów - od dnia zawarcia umowy.

Przedsiębiorca powinien poinformować konsumenta o prawie odstąpienia od umowy, jeżeli natomiast konsument nie został poinformowany, prawo to wygasa po upływie 12 miesięcy od dnia upływu 14 - dniowego terminu. Konsument może odstąpić od umowy, składając przedsiębiorcy oświadczenie o odstąpieniu od umowy (zawierającego np. taką treść: ja niżej podpisany odstępuję od umowy zawartej w dniu ...) Może również skorzystać z formularza o odstąpieniu od umowy dostarczonego mu przez przedsiębiorcę, który z reguły wraz z potwierdzeniem zawarcia umowy informuje konsumenta o przysługującym mu prawie odstąpienia od umowy oraz dostarcza mu formularz obejmujący oświadczenie o odstąpieniu od umowy, który konsument musi jedynie uzupełnić o stosowne informacje. Do zachowania 14-dniowego terminu wystarczy wysłanie oświadczenia przed jego upływem. Jeżeli przedsiębiorca zapewnia możliwość złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy drogą elektroniczną, konsument może także odstąpić od umowy:

- 1) przy wykorzystaniu wzoru formularza odstąpienia od umowy, stanowiącego załącznik do ustawy;
- 2) przez złożenie oświadczenia na stronie internetowej przedsiębiorcy.

W przypadku odstąpienia od umowy zawartej na odległość lub umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa umowę uważa się za niezawartą.

Co ważne, prawo odstąpienia od umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa lub na odległość nie przysługuje konsumentowi w odniesieniu do umów:

- 1) o świadczenie usług, jeżeli przedsiębiorca wykonał w pełni usługę za wyraźną zgodą konsumenta, który został poinformowany przed rozpoczęciem świadczenia, że po spełnieniu świadczenia przez przedsiębiorcę utraci prawo odstąpienia od umowy;
- 2) w której cena lub wynagrodzenie zależy od wahań na rynku finansowym, nad którymi przedsiębiorca nie sprawuje kontroli, i które mogą wystąpić przed upływem terminu do odstąpienia od umowy;

- 3) w której przedmiotem świadczenia jest rzecz nieprefabrykowana, wyprodukowana według specyfikacji konsumenta lub służąca zaspokojeniu jego zindywidualizowanych potrzeb;
- 4) w której przedmiotem świadczenia jest rzecz ulegająca szybkiemu zepsuciu lub mająca krótki termin przydatności do użycia;
- 5) w której przedmiotem świadczenia jest rzecz dostarczana w zapieczętowanym opakowaniu, której po otwarciu opakowania nie można zwrócić ze względu na ochronę zdrowia lub ze względów higienicznych, jeżeli opakowanie zostało otwarte po dostarczeniu;
- 6) w której przedmiotem świadczenia są rzeczy, które po dostarczeniu, ze względu na swój charakter, zostają nierozłącznie połączone z innymi rzeczami;
- 7) w której przedmiotem świadczenia są napoje alkoholowe, których cena została uzgodniona przy zawarciu umowy sprzedaży, a których dostarczenie może nastąpić dopiero po upływie 30 dni i których wartość zależy od wahań na rynku, nad którymi przedsiębiorca nie ma kontroli;
- 8) w której konsument wyraźnie żądał, aby przedsiębiorca do niego przyjechał w celu dokonania pilnej naprawy lub konserwacji; jeżeli przedsiębiorca świadczy dodatkowo inne usługi niż te, których wykonania konsument żądał, lub dostarcza rzeczy inne niż części zamienne niezbędne do wykonania naprawy lub konserwacji, prawo odstąpienia od umowy przysługuje konsumentowi w odniesieniu do dodatkowych usług lub rzeczy;
- 9) w której przedmiotem świadczenia są nagrania dźwiękowe lub wizualne albo programy komputerowe dostarczane w zapieczętowanym opakowaniu, jeżeli opakowanie zostało otwarte po dostarczeniu;
- 10) o dostarczanie dzienników, periodyków lub czasopism, z wyjątkiem umowy o prenumeratę;
- 11) zawartej w drodze aukcji publicznej;

12) o świadczenie usług w zakresie zakwaterowania, innych niż do celów mieszkalnych, przewozu rzeczy, najmu samochodów, gastronomii, usług związanych z wypoczynkiem, wydarzeniami rozrywkowymi, sportowymi lub kulturalnymi, jeżeli w umowie oznaczono dzień lub okres świadczenia usługi;

13) o dostarczanie treści cyfrowych, które nie są zapisane na nośniku materialnym, jeżeli spełnianie świadczenia rozpoczęło się za wyraźną zgodą konsumenta przed upływem terminu do odstąpienia od umowy i po poinformowaniu go przez przedsiębiorcę o utracie prawa odstąpienia od umowy.

W przypadku zakupów w Internecie, na odległość, należy pamiętać o bezpieczeństwie swoich danych osobowych (numery PESEL, numery dowodu osobistego). Co do zasady robiąc zakupy w Internecie, do założenia np. konta w sklepie internetowym nie jest konieczne wskazywanie wszystkich danych, takich jak PESEL, numer dowodu osobistego, więc jeśli jakiś sklep wymagałby takich danych powinno to wzbudzić naszą czujność. Ponadto często w przypadku np. umów o dostarczanie mediów (np. energii elektrycznej) zawarcie umowy z „nowym” operatorem oznacza wypowiedzenie umowy dotychczasowemu operatorowi, gdyż korzystał on będzie z infrastruktury poprzednika. W takiej sytuacji warto przemyśleć czy opłaca się nam zawarcie umowy z nowym operatorem, gdyż w przypadku pochwycenia zawartej umowy, będziemy mogli odstąpić od zawartej na odległość umowy w terminie 14 dni, ale skutków wypowiedzenia umowy dotychczasowemu operatorowi nie będziemy mogli już cofnąć i np. utracimy ulgi, które mieliśmy u dotychczasowego operatora za długoletnią współpracę. W takiej sytuacji warto poprosić konsultanta o czas do namysłu, porównać oferty w Internecie lub udać się do stacjonarnego salonu sprzedaży.

Jak natomiast wygląda sytuacja w przypadku **tradycyjnych zakupów**, dokonywanych np. w stacjonarnym sklepie? Otóż żaden przepis Kodeksu Cywilnego, ani ustawy o prawach konsumenta nie reguluje tej kwestii, ani nie przyznaje konsumentowi prawa do odstąpienia od umowy bez powodu. Możliwość zwrotu zakupionej rzeczy/usługi jest uregulowana w wewnętrznych przepisach danego sklepu/sieci sklepów i to tak naprawdę od danego przedsiębiorcy zależy czy wyraża

zgodę na zwroty. Dlatego przed dokonaniem zakupu należy się zapoznać z regulaminem sklepu, dostępnym np. na jego stronie internetowej i upewnić czy sklep akceptuje zwroty, na jakich zasadach, w jakim terminie itp.

4. Jak przekazać swój majątek

Przede wszystkim powinniśmy wiedzieć, że zgromadzonym przez nas majątkiem możemy dowolnie rozporządzać. Możemy nic nie robić, a wtedy po naszej śmierci majątek wejdzie w skład spadku, a odziedziczą go wskazane w art. 931 Kodeksu cywilnego osoby (z reguły małżonek i dzieci w częściach równych, przy czym udział małżonka nie może być mniejszy niż $\frac{1}{4}$ całości spadku, czyli w przypadku gdy spadkodawca miał małżonka i dwoje dzieci, to spadek odziedziczą małżonek i dzieci w częściach równych, każdy w udziale $\frac{1}{3}$). Gdyby najbliżsi nie chcieli dziedziczyć mogą odrzucić spadek (przed sądem lub notariuszem) w terminie 6 miesięcy od dnia dowiedzenia się o tytule ich powołania do spadku (z reguły od dnia śmierci spadkodawcy).

Decyzja dotycząca rozporządzania naszym majątkiem musi być gruntownie przemyślana oraz **podjęta w sposób swobodny i świadomy**, przez nikogo nie wymuszona. Możemy rozporządzić swoim majątkiem za życia (np. umowa darowizny, umowa dożywocia), jak również rozrządzić swoim majątkiem na wypadek śmierci (testament).

Testament jest czynnością prawną skuteczną dopiero po śmierci osoby, która jej dokonała. Co ważne testament może zawierać rozrządzenia tylko jednego spadkodawcy, nie ma więc testamentów wspólnych, np. małżonków. Każdy z małżonków musi zatem sporządzić swój testament. Spadkodawca może w każdej chwili odwołać zarówno cały testament, jak i jego poszczególne postanowienia (odwołanie może nastąpić bądź w ten sposób, że spadkodawca sporządzi nowy testament, bądź też w ten sposób, że w zamiarze odwołania testament zniszczy lub pozbawi go cech, od których zależy jego ważność, bądź wreszcie w ten sposób, że dokona w testamencie zmian, z których wynika wola odwołania jego postanowień). Jeżeli spadkodawca sporządził nowy testament nie zaznaczając w nim, że poprzedni odwołuje, ulegają odwołaniu tylko te postanowienia poprzedniego testamentu, których nie można pogodzić z treścią nowego testamentu.

Co ważne sporządzić i odwołać testament może tylko osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych (czyli nie może tego zrobić np. ubezwłasnowolniony czy małoletni). Testamentu nie można sporządzić ani odwołać przez przedstawiciela. Jeżeli okazałoby się, że spadkodawca sporządził testament w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli albo pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści albo pod wpływem groźby, wtedy testament będzie nieważny. Jeżeli spadkodawca sporządził kolejny testament nie zaznaczając w nim, że poprzedni odwołuje, ulegają odwołaniu tylko te postanowienia poprzedniego testamentu, których nie można pogodzić z treścią nowego testamentu. Testament można sporządzić w różnych formach (np. **własnoręczny**, **notarialny**, **allograficzny**), jednak najczęściej wybieranymi formami są testamety własnoręczne albo notarialne. Sporządzając testament własnoręczny, musi być on w całości sporządzony pismem odręcznym, opatrzony datą i podpisany przez spadkodawcę.

Za pomocą umowy **darowizny** możemy rozporządzić swoim majątkiem za życia. Celem darowizny jest dokonanie nieodpłatnego przysporzenia na rzecz obdarowanego kosztem majątku darczyńcy. Może ona polegać zarówno na przesunięciach do majątku obdarowanego określonych przedmiotów majątkowych, jak i na innych postaciach dyspozycji majątkowych darczyńcy prowadzących do zmniejszenia jego majątku, a po stronie majątku obdarowanego – do zwiększenia aktywów lub zmniejszenia pasywów. Darowiznę może stanowić nieodpłatne przeniesienie własności, wierzytelności lub innego prawa zbywalnego (np. użytkowania wieczystego, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu), zwolnienie z długu.

Oświadczenie darczyńcy powinno być złożone w formie aktu notarialnego. Jednakże umowa darowizny zawarta bez zachowania tej formy staje się ważna, jeżeli przyrzeczone świadczenie zostało spełnione. Urząd Skarbowy dopuszcza np. darowiznę pieniędzy w postaci przelewu bankowego, bez zachowania formy aktu notarialnego. Jednakże z uwagi na przedmiot darowizny (np. nieruchomości) oświadczenia obu stron wymagają zachowania formy aktu notarialnego.

Darczyńca może odwołać darowiznę jeszcze niewykonaną, jeżeli po zawarciu umowy jego stan majątkowy uległ takiej zmianie, że wykonanie darowizny nie może nastąpić bez uszczerbku dla jego własnego utrzymania odpowiednio do jego usprawiedliwionych potrzeb albo bez uszczerbku dla ciążących na nim ustawowych obowiązków alimentacyjnych.

Jeżeli po wykonaniu darowizny darczyńca popadnie w niedostatek, obdarowany ma obowiązek, w granicach istniejącego jeszcze wzbogacenia, dostarczać darczyńcy środków, których mu brak do utrzymania odpowiadającego jego usprawiedliwionym potrzebom albo do wypełnienia ciążących na nim ustawowych obowiązków alimentacyjnych. Obdarowany może jednak zwolnić się od tego obowiązku zwracając darczyńcy wartość wzbogacenia.

Darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. W tym celu powinien w ciągu roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego oświadczyć obdarowanemu na piśmie, że odwołuje darowiznę i z jakich powodów to czyni.

Pojęcie **rażącej niewdzięczności** odnosi się do takiego karygodnego zachowania obdarowanego, które było skierowane przeciwko darczyńcy świadomie i w nieprzyjaznym zamiarze (wyłączone są zatem krzywdy wyrządzone darczyńcy w sposób niezamierzony przez czyny popełnione w uniesieniu bądź rozdrażnieniu, spowodowanym zachowaniem się lub działaniem darczyńcy). Ustalenie niewdzięczności po stronie obdarowanego wymaga analizy motywów określonych zachowań wobec darczyńcy, m.in. ustalenia, czy nie były one powodowane lub wręcz prowokowane przez darczyńcę, a także jakie jest źródło konfliktu stron. Orzecznictwo wskazuje, że incydentalne sprzeczki, tym bardziej prowokowane, nie mogą być podstawą odwołania darowizny, podobnie działania, które nie wychodzą poza ramy zwykłych konfliktów rodzinnych w określonym środowisku. Rażąca niewdzięcznością

może również być pomawianie darczyńcy przez obdarowanego wobec osób trzecich o postępowanie, które godzi w jego dobre imię.

Ocena rażącej niewdzięczności powinna znajdować swoje uzasadnienie w okolicznościach obiektywnych, jednocześnie jednak ocena ta musi ulegać pewnej relatywizacji i odwoływać się każdorazowo do charakteru i rodzaju więzi osobistej istniejącej między obdarowanym i darczyńcą.

Darowizna nie może być odwołana z powodu niewdzięczności, jeżeli darczyńca obdarowanemu przebaczył. Istnieje również możliwość odwołania darowizny przez spadkobierców darczyńcy, jeżeli darczyńca w chwili śmierci był uprawniony do odwołania albo gdy obdarowany umyślnie pozbawił darczyńcę życia lub umyślnie wywołał rozstrój zdrowia, którego skutkiem była śmierć darczyńcy.

Częstym elementem umowy darowizny jest obciążenie darowanej nieruchomości **dożywotnią służebnością osobistą mieszkania** na rzecz darczyńcy (uprawnionego ze służebności). Służebność osobista mieszkania jest ograniczonym prawem rzeczowym niezbywalnym, które wygasa wraz ze śmiercią uprawnionego, które umożliwia mu względnie osobom mu towarzyszącym (przede wszystkim w ramach rodziny) zamieszkiwania w cudzej nieruchomości. W ramach służebności mieszkania uprawniony nie może wykonywać innych uprawnień niż polegające na korzystaniu z rzeczy w celach mieszkaniowych. Nie może przede wszystkim prowadzić działalności gospodarczej, choć w pewnych przypadkach, w jakich nie ograniczałoby to uprawnień właściciela, nie można wykluczyć prowadzenia pewnych czynności w ramach realizowanej przez mającego służebność działalności o charakterze zarobkowym, obok celu zamieszkiwania.

Zgodnie z art. 4 a ustawy o podatku od spadków i darowizn nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych przez małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, rodzeństwo, ojczyma i macochę jest zwolnione od podatku od spadku i darowizn jeżeli zgłoszą nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie 6 miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego.

Inną umową, na mocy której możemy rozporządzić swoim majątkiem jest **umowa dożywocia** (należy ją odróżniać od dożywotniej służebności osobistej mieszkania). Jest to umowa, w której w zamian za przeniesienie własności nieruchomości nabywca zobowiązuje się zapewnić zbywcy (dożywotnikowi) dożywotnie utrzymanie, przyjmując zbywcę jako domownika, dostarczać mu wyżywienia, ubrania, mieszkania, światła i opału, zapewnić mu odpowiednią pomoc i pielęgnowanie w chorobie oraz sprawić mu własnym kosztem pogrzeb odpowiadający zwyczajom miejscowym. W treści umowy dożywocia nabywca może obciążyć nieruchomość również służebnością osobistą mieszkania, dodatkowo dożywocie można zastrzec także na rzecz osoby bliskiej zbywcy nieruchomości. Jeżeli z jakichkolwiek powodów wytworzą się między dożywotnikiem a zobowiązanym takie stosunki, że nie można wymagać od stron, żeby pozostawały nadal w bezpośredniej ze sobą styczności, sąd na żądanie jednej z nich zamieni wszystkie lub niektóre uprawnienia objęte treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę odpowiadającą wartości tych uprawnień. W wyjątkowych wypadkach sąd może na żądanie zobowiązanego lub dożywotnika, jeżeli dożywotnik jest zbywcą nieruchomości, rozwiązać umowę o dożywocie. Nabywca nieruchomości jest zobowiązany do zapłaty podatku od czynności cywilnoprawnych w wysokości 2 % wartości rynkowej nabywanej nieruchomości (art. 7 ust. 1 pkt 2 lit. a w zw. z art. 1 ust. 1 pkt 1 lit e, art. 4 pkt 4, art. 6 pkt 4 ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych).

Rozporządzając swoim majątkiem należy pamiętać, że spadkodawca ma swobodę w wyznaczeniu spadkobierców oraz co do tego, w jakim ułamku odziedziczą po nim spadek, ale najbliżsi krewni nie zostaną z niczym – chroni ich bowiem prawo do **zachowku**. Małżonkowi, dzieciom ewentualnie wnukom i rodzicom spadkodawcy należy się połowa (a małoletnim lub trwale niezdolnym do pracy 2/3) spadku, jaki by otrzymali, gdyby nie zostali pominięci.

Chcąc rozporządzić swoim majątkiem za życia, powinniśmy wiedzieć, że przy obliczaniu zachowku dolicza się do spadku darowizny dokonane przez spadkodawcę, w zależności od tego kiedy, na rzecz kogo i w jakiej wysokości zostały dokonane. Nie dolicza się natomiast do spadku przy obliczaniu zachowku zawartych przez zmarłego umów dożywocia.

5. ZRÓB TO SAM – wzory pism

5.1. Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w całości/w części wnoszony w sprawie, która już się toczy przed sądem

.....

Miejscowość, dnia

Sąd Rejonowy/Okręgowy

... Wydział

00-000 Miejscowość

Wnioskodawca: Imię i nazwisko

zam.

PESEL

Sygn. akt *wpisujemy sygnaturę sprawy toczącej się przed sądem*

WNIOSEK O ZWOLNIENIE OD KOSZTÓW SĄDOWYCH W CAŁOŚCI/CZĘŚCI

Wnoszę o zwolnienie od kosztów sądowych w całości/części albowiem nie jestem w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny.

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy przedstawić swoją sytuację majątkową i rodzinną, np. że jest się zatrudnionym w oparciu o umowę o pracę z wynagrodzeniem w wysokości..., że jest się emerytem, który uzyskuje emeryturę w następującej wysokości...Przy czym szczegółowe dane o stanie majątku, rodziny i dochodach należy wpisać w oświadczeniu, o którym poniżej.

Do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powinno być dołączone oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów. Jeżeli oświadczenie nie zostało złożone albo nie zawiera wszystkich wymaganych danych, sąd wezwie do uzupełnienia braków formalnych wniosku.

Oświadczenie jest do pobrania w sądzie i na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-pism-procesowych-w-postepowaniu-cywilnym>

Należy wypełnić każdy punkt oświadczenia, szczegółowo wykazać koszty utrzymania (np. opłaty ze media, wysokość czynszu, koszty zakupu leków, żywności, odzieży).

Do wniosku należy również załączyć decyzję o wysokości emerytury, umowę o pracę, aby wykazać jakie uzyskujemy dochody.

Przykładowe uzasadnienie: *jestem emerytem, który pobiera emeryturę w wysokości 1.400 zł. Moje koszty utrzymania wynoszą ok. 950 zł miesięcznie, przez co na życie pozostaje mi około 450 zł i nie jestem w stanie ponieść kosztów sądowych bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Nie posiadam żadnych oszczędności. Kwotę, która mi pozostaje po opłaceniu wszystkich rachunków (ok. 450 zł) staram się odkładać na „czarną godzinę” w sytuacji gdyby nagle wyniknęła pilna odpłatna wizyta u lekarza.*

.....

podpis

5.2. Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w całości/w części i ustanowienie pełnomocnika z urzędu wnoszony w sprawie, która już toczy się przed sądem

.....

Miejscowość, dnia

Sąd Rejonowy/Okręgowy

... Wydział

00-000 Miejscowość

Wnioskodawca: Imię i nazwisko

zam.

PESEL

Sygn. akt *wpisujemy sygnaturę sprawy toczącej się przed sądem*

**WNIOSEK O ZWOLNIENIE OD KOSZTÓW SĄDOWYCH W CAŁOŚCI/CZEŚCI
I USTANOWIENIE PEŁNOMOCNIKA Z URZĘDU**

Wnoszę o zwolnienie od kosztów sądowych w całości/części albowiem nie jestem w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny i ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

UZASADNIENIE

W uzasadnieniu należy przedstawić swoją sytuację majątkową i rodzinną w taki sposób jak we wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, załączyć dokumenty potwierdzające dochód (np. decyzja o przyznanej emeryturze, umowa o pracę, decyzja o zasiłkach z GOPS (patrz powyżej na wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w całości/części).

Ponadto należy uzasadnić swój wniosek o ustanowienie pełnomocnika, poprzez np. wskazanie, że nie jest się prawnikiem i nie zna się przepisów prawa, a sprawa jest zawiła lub że jest się osobą schorowaną i konieczna jest pomoc pełnomocnika.

Przykładowe uzasadnienie: *jestem emerytem, który pobiera emeryturę w wysokości 1.400 zł. Moje koszty utrzymania wynoszą ok. 950 zł miesięcznie, przez co na życie pozostaje mi około 450 zł i nie jestem w stanie ponieść kosztów sądowych bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Nie posiadam żadnych oszczędności. Kwotę, która mi pozostaje po opłaceniu wszystkich rachunków (ok. 450 zł) staram się odkładać na „czarną godzinę” w sytuacji gdyby nagle wyniknęła pilna odpłatna wizyta u lekarza. Wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych wnoszę o ustanowienie mi pełnomocnika z urzędu albowiem nie stać mnie na pełnomocnika z wyboru, a sprawa która się toczy przed sądem jest zawiła, a ja nie jestem prawnikiem (mam wykształcenie zawodowe), a chciałbym być prawidłowo reprezentowany przed sądem. Poza tym jestem schorowany, mam problemy z poruszaniem się i może się tak zdarzyć, że nie dam rady dotrzeć do sądu, wtedy pełnomocnik będzie niezbędny, aby reprezentować mnie w sądzie.*

.....

podpis

5.3. Testament własnoręczny

UWAGA! powinien być w całości sporządzony **pismem własnoręcznym, opatrzony datą i podpisany** przez spadkodawcę!

.....

Miejscowość, dnia

TESTAMENT

Ja nizej podpisany Jan Kowalski, PESEL....., zam.do całości spadku powołuję moją małżonkę Alicję Kowalską, PESEL....., zam.

**W tak sporządzonym testamencie własnoręcznym spadkodawca do całości spadku powołuje swoją małżonkę*

.....

Miejscowość, dnia

TESTAMENT

Ja nizej podpisany Jan Kowalski, PESEL....., zam.do spadku powołuję moją małżonkę Alicję Kowalską, PESEL....., zam. oraz dzieci: syna Andrzeja Kowalskiego, PESEL, zam., córkę Annę Kowalską, PESEL, zam.

**W tak sporządzonym testamencie własnoręcznym spadkodawca do całości spadku powołuje swoją małżonkę oraz dzieci, wszyscy w częściach równych.*

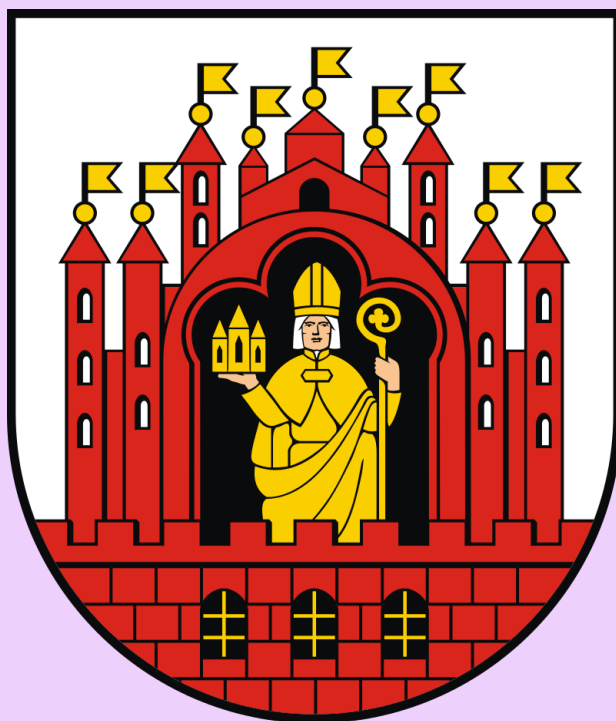
5.4. Odstąpienie od umowy

ODSTĄPIENIE OD UMOWY

Na podstawie art. 27 ustawy o prawach konsumenta odstępuje od umowy z dnia nrzawartej na odległość, poza lokalem przedsiębiorstwa.

.....

podpis

Z A B O R S K I E
T O W A R Z Y S T W O
N A U K O W E

Zadanie jest finansowane z budżetu państwa